

Margaret Skjelbred

Du skal elske lyset

Roman

Tiden Norsk Forlag

© 2011 Tiden Norsk Forlag
et imprint i Gyldendal Norsk Forlag as
Omslag: Blæst | Aud Gloppe
Sats: Type-it AS, Trondheim 2011
Skrift: 11/15 Sabon
Papir: 70 g Norbook Cream 1,6
Trykk og innbinding: ScandBook AB, Falun 2011
ISBN 978-82-10-05143-2

Jeg sitter og ser på deg og tenker at du er aller penest når du sover. Du ligger på ryggen, med armene rett ut til hver side og beina halvt bøyd så de minner om en parentes. En det ennå ikke er skrevet i, den står tom, slik alle sidene i livsboken din fortsatt står tomme og blanke. Tanken på hvor liten innvirkning jeg skal få på hva de fylles med, hvor lite jeg kan gjøre for å beskytte deg, gjør min egen alder og skrøpelighet nesten umulig å holde ut. Da er det en stor trøst å se foreldrene dine, se med hvilken overveldende kjærlighet de løfter deg opp og med hvilken fortrøstning og ro de tar hånd om deg. De skal – det må jeg i alle fall tro – være med på å gi innhold til livssidene dine atskillig lengre enn jeg. Tilværelsen ble umulig å holde ut hvis jeg ikke trodde det.

Du er i ferd med å våkne, og jeg tenker at du er enda penere når du er våken. Jeg løfter deg forsiktig opp og setter meg i gyngestolen med deg på fanget. Det er ikke den store amerikanske gyngestolen bestefar pleide å sitte i. Fra bestefar har jeg ikke arvet annet enn vonde minner. Denne stolen er mindre, den er hvit, ikke svart som hans

var. Fra han som har sittet i den, har jeg arvet bare gode minner.

Jeg vil ikke at du skal arve minnene mine, verken de vonde eller de gode. Vi arver ikke minner, heldigvis. Men kanskje kan andres minner hjelpe oss til å treffen kloke valg selv? Det er visst det jeg ønsker aller mest for deg; at du skal vokse opp og bli sterk og forstandig, slik at valgene du gjør blir til det beste for deg og for menneskene rundt deg.

Vi lever i Edens hage, du og jeg. På trærne rundt oss rødmer eplene, vinden rasler uskyldig i løvet og slangen er fortsatt langt borte. Du vet ennå ikke at den finnes, men det gjør jeg. Når den en dag dukker fram bak en knottete, gammel apalstamme og listig byr deg av frukten fra Kunnskapens tre, skal jeg rope: – *Ét, lille venn! Ét!* Ét av Kunnskapens tre og bli klok! Ét og ta del i syndefallet. For det er fra det, fra syndefallet, vi reiste oss og ble mennesker med forstandens klare lys, og med evne til å skille det gode fra det onde.

Først når jeg er borte, når du ikke lenger husker dette gamle ansiktet som du nå stirrer så vedvarende på, vil du fullt ut kjenne historien om meg. Den handler om det onde, men den handler også om det gode. Og først og fremst handler den om hvor ondt det gode er i stand til å bli når godheten kommer på avveier.

Det er her den begynner. Her. I dette rommet.

– Pappa, sier jeg, – vi skal bo i dette huset bestandig, ikke sant?

– Bestandig! sier pappa med stort ettertrykk. – Bestandig, lille rapphøne ... små rapphøns, forandrer han det til, for han har løftet meg opp for å svinge meg rundt mens han gjentar ordet «bestandig», og dermed har søsteren min kommet pilende, slik hun – bestandig – gjør, med sitt rop om trekosing. – Trekosing!

Og så danser vi rundt på stuegolvets, på det av golvet som ikke er dekket av flytteesker, oppnedvendte stoler og stålamer på halv tolv, mens vi skråler: – Bestandig, bestandig, vi skal bo her bestandig! Bestandig, bestandig, vi skal bo her bestandig! Helt til mamma kommer inn med en middagstallerken i hver hand. Hun prøver å kjefte på pappa fordi han har sluttet å rydde, men hun blir fanget inn av oss tre til en runddans og en firkosing. Det er jeg og søsteren min som griper tak i henne med hver vår arm, den som vi ikke har slynget rundt halsen på pappa, og hun lar seg dra med, vi kan høre klierret fra tallerkene idet de møtes bak pappas rygg, så brått at vi alle

etterpå, da den elleville dansen er over, må undersøke om det er gått skår av dem. Det er det ikke. De er like hele.

Alt er like helt. Ingenting er gått i stykker. Ikke engang den skjøre, lille Madonnaen med Barnet i hvitt porselein, ikke engang den lille glorien av gull som svever over Madonnaens hode, tynn som en sytråd. Ingenting. Alt er som det skal være i det nye hjemmet vårt. Rommet vi deler, søsteren min og jeg, sengene som står ved hver sin vegg med et lite bord imellom, og på ei lita hylle på veggen over bordet Madonnaen med Barnet, som egentlig er ei nattlampe pappa har kjøpt til oss på et marked. Den tynne glorien skinner i mørket, slik klærne til Madonnaen og Barnet også gjør. Barnets glorie skinner ikke, den er for liten.

Alt er som det skal være. De høye vinduene i stua. De lette gardinene mamma og pappa henger opp. Hagen vi kan se ut på, med eple- og pæreretrær, og med et plommetre med gule eggeplommer som det kan lages verdens beste syltetøy av. Alt er som det skal være, som det bestandig skal være, helt til den dagen pappa går ut av døra, etter den vanlige morgenseremonien med firkosing i gangen: – Ha en fin dag, rapphøns – og aldri kommer inn gjennom den igjen.

Presten kommer sammen med sjefen for Lysverket, han som har den morsomme stempelputa på kontoret sitt. Han har en stol som kan snurre rundt også. Nå er det bare hatten hans som snurrer. Den svarte hatten snurrer

og snurrer i hendene hans mens han forteller om pappa. For hvert ord skrumper han mer og mer inn.

Mamma har kastet hardangersømduken på golvet. Den som passer til det nye spisebordet vårt og som hun har brodert nesten helt ferdig. Bare to ruter har hun igjen å sy før hun kan klippe av trådene i den aller siste firkanten og la meg få lov til å trekke dem forsiktig ut, slik jeg pleier. Hun må bestandig tenke seg godt om før hun klipper, for hvis hun klipper feil kan hele duken være ødelagt. Men nå bryr hun seg visst ikke om det. Duken, den fine hvite duken som er nesten ferdig, ligger på golvet under knærne hennes. Sjefen for Lysverket setter skotuppen sin på den da han og presten løfter mamma opp og får henne til å sette seg i sofaen. De spør om det er noen de kan sende bud etter, men mamma vil ikke ha noen.

Mamma vil bare ha pappa, men pappa kommer ikke, han skal aldri komme. Søster prøver å rope på ham, men pappa kan ikke høre lengre. Han kan ikke se heller. Han er død og skal begraves på kirkegården, i en hvit kiste.

Det er mastene som har tatt ham. De store lysmastene han en gang viste meg, de som bare han kunne klatre helt til topps i. De er forbudt for alle andre fordi de er så farlige. De er ildsprutende drager med tunger som kan sende tusen volt inn i kroppen på den som ikke kjenner dem. Men når du kjenner dem, er de lysalver som står på tærne med armene løftet og sender lyset gjennom sitrende tråder fra gren til gren over det ganske land, det har pappa sagt. Over det ganske land. Ingen kjente lysalvene som pappa. Ingen var så stolt av dem og glad i dem

som ham. Men de ble til ildsprutende drager og tok ham likevel.

Mamma er ikke død, men hun kan visst verken høre eller se lenger. Fram og tilbake over golvet traver hun, fram og tilbake over den fine, vevde fillerya med hvite og blå stripene. Hun holder armene tett inntil kroppen og hendene fast foldet under haka. Hun gråter og jamrer. Hun roper på Gud. Meg og Søster har hun glemt.

Vi sitter sammen i sofaen, uten å komme borti hverandre, uten å se på hverandre. Jeg tenker at jeg burde trøste Søster, men det finnes ingen trøst å gi. Ingen å få heller. Presten som prøvde å trøste, har gått sin vei. Sjefen for Lysverket også. Men han har sagt at han skal ordne med begravelsen. Han skrumpet enda mer inn idet han gikk. Det var nesten ikke noe igjen av ham inni klærne.

Jeg følger mamma med blikket, jeg spenner hele kroppen for å holde ut skriket jeg vet vil komme. Skriket. Jammeren. Ropet på Gud. Bønnen om tilgivelse. Hva er det hun har gjort som er så galt?

Hun faller på kne, og søsteren min faller med henne. Hun glir ned fra sofaen – den som pappa før noen måneder siden bar inn sammen med flyttemennene og kastet meg og henne ned i, slik at vi ble en eneste vase av armer og bein – søsteren min glir ned fra sofaen og kryper på knærne over golvet, bort til mamma. – Mamma! Mamma!

Søster gråter og roper på mamma. Mamma gråter og roper på Gud. Jeg roper ikke på noen. Hvis jeg skulle ha ropt på noen, måtte det ha vært pappa. Jeg gråter ikke, det finnes ikke tårer i meg.

Jeg faller ikke på kne heller. Jeg reiser meg og går opp trappa til rommet vårt på bein som kjennes som de ikke er mine, men jeg vet at de er det. På føttene mine sitter skoene pappa og mamma nettopp har kjøpt til meg. Fremmede og rare bærer de meg opp trappetrinnene.

Jeg går inn på rommet som Søster og jeg deler, strekker hendene mot den lille hylla mellom sengene og løfter ned Madonnaen med Barnet. Med et kraftig rykk i ledningen river jeg støpselet ut av kontakten i veggen nede ved golvlista. Det har pappa sagt at jeg aldri må gjøre. Men pappa er død, så jeg gjør det likevel. Med alt jeg har av krefter kaster jeg Madonnaen med Barnet i golvet så den splintres i tusen biter mot de gråmalte golvplankene. Etterpå samler jeg opp bitene og bærer dem ut til søppeldunksen nederst i hagen, den som står tett inntil hageporten og skramler når den blir lukket for hardt igjen. Madonnas knuste glorie skjærer et hull i handflata mi og blodet jeg slikker i meg smaker som lokket på den skramlende søppeldunken. Jeg slikker blod. Jeg skramler og skramler.

Jeg er åtte år. Ingen har lært meg å sørge. Så gjør jeg det på min måte.